

Łódź, dnia 14 grudnia 2024r.

INSTYTUT ANGLISTYKI

Wydział Filologiczny UŁ

dr hab. Iwona Witczak-Plisiecka, prof. UŁ
<https://orcid.org/0000-0002-0708-2091>
Uniwersytet Łódzki
Zakład Języka Angielskiego i Językoznawstwa Stosowanego
91-404 Łódź, ul. Pomorska 171/173
e-mail: iwona.plisiecka@uni.lodz.pl

Ocena dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej dr Marzanny Pogorzelskiej w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo prowadzonym w Uniwersytecie Opolskim

Ocena dorobku doktor Marzanny Pogorzelskiej przeprowadzona jest zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

1. Informacje ogólne o Habilitantce

Doktor Marzanna Pogorzelska posiada dwa dyplomy studiów magisterskich, pierwszy z nich, dyplom magistra pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej uzyskała w roku 1990 w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu, drugi – dyplom magistra filologii angielskiej otrzymała w roku 2000 w Uniwersytecie Opolskim. W międzyczasie, w roku 1994, uzyskała także dyplom ukończenia Nauczycielskiego Kolegium Języków Obcych w Opolu ze specjalnością język angielski.

Stopień doktora został Habilitantce przyznany przez Wydział Historyczno-Pedagogiczny Uniwersytetu Opolskiego w roku 2012 na podstawie rozprawy zatytułowanej „Pedagogiczne aspekty działalności Amnesty International”. Otrzymany dyplom jest dyplomem doktora nauk humanistycznych w dziedzinie pedagogiki.

Z dokumentacji otrzymanej przeze mnie wynika, że doktor Marzanna Pogorzelska nie ubiegała się wcześniej o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Pani Marzanna Pogorzelska jest osobą o szerokich zainteresowaniach i bogatym doświadczeniu zawodowym. Pracowała jako nauczyciel języka angielskiego w liceum i szkole podstawowej, publikowała teksty poruszające zagadnienia związane z problemami genderowymi, komunikacji międzykulturowej, aktywnie zabierała głos w sprawach związanych z dyskryminacją i ograniczeniem wolności słowa. Dzięki aktywności na arenie społecznej doktor

Marzanna Pogorzelska została laureatką nagrody im. Ireny Sendlerowej, Europejskiej Nagrody Tolerancji, a także honorową członkinią Amnesty International Polska. Wyróżnienia te dobitnie świadczą o aktywności społecznej Habilitantki. Na tym tle, książka przedstawiona jako główne osiągnięcie habilitacyjne doktor Pogorzelskiej jawi się jako publikacja dobrze zakorzeniona w zainteresowaniach i aktywnościach Autorki, które zostały udokumentowane w jej pozostałych osiągnięciach wraz z wykształceniem formalnym.

2. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitantki w rozumieniu art. 219 ust.1 p.2 Ustawy, tj. monografii pt. *Odkrywamy ukryte. Konstrukcja i dekonstrukcja neoliberalnego przekazu podręczników szkolnych*

Przedstawiona do oceny monografia *Odkrywamy ukryte. Konstrukcja i dekonstrukcja neoliberalnego przekazu podręczników szkolnych* została wydana nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Opolskiego w roku 2023. Praca napisana jest w języku polskim, składa się z siedmiu rozdziałów poprzedzonych wstępem, a zwieńczonych sekcją wniosków, po której następuje sekcja bibliograficzna, dwa aneksy oraz streszczenie w języku angielskim. Głównym przesłaniem monografii jest zdemaskowanie mechanizmów, które w materiałach edukacyjnych służą ukrytemu transferowi neoliberalnego przekazu, przysłaniając rzeczywisty brak neutralności i apolityczności.

W obrazie ogólnym, w interpretacji Habilitantki, kryzys polityczny, współcześnie występujące preferencje skierowane ku prawicowym ideom powiązane są z bezkrytycznym przyjęciem kolorowych obrazów życia społecznego jako kreacji jednostki bez poważnego traktowania systemu politycznego, jego kontroli, podziału władzy i przejrzystości działania partii politycznych. W tej perspektywie wyidealizowane obrazy z podręczników do języka angielskiego pomagają stworzyć złudzenie, że świat jest kontrolowany przez jednostkę, że każdy człowiek jest panem swojego życia i losu, co w konsekwencji prowadzić ma do przekonania, że nie trzeba dbać o system prawno-społeczny i kontrolę dotyczącą praw człowieka i równości społecznej. Neoliberalizm w tym wymiarze jest według Autorki przekazywany poprzez podręczniki szkolne w cichy utajony sposób, jednak ma on istotny wpływ na kształtowanie postaw uczniów i wywiera realny wpływ na ich życie, a w konsekwencji na kształt świata współczesnego. Autorka wskazuje, że jej refleksja związana z podręcznikami „sprzedającymi” neoliberalizm w mikroskali była inspirowana publikacją Neila Postmana, który podobne przemyslenia miał w odniesieniu do telewizji i jej wpływu na społeczeństwo poprzez ukazywanie „wszystkiego”, wszystkich aspektów życia w ramie rozrywki.

Ważnym aspektem pracy jest wyraźne umiejscowienie dyskusji w kontekście ostatnich dziesięcioleci i przemian społeczno-politycznych w Polsce. Z powodu częściowej zbieżności doświadczeń życiowych z Habilitantką nieco trudno jest mi na zimno ocenić wartość niektórych z zawartych w pracy opinii, ale z prawdziwą przyjemnością odnajduję tę zbieżność w przeżywaniu realiów szczególnie ostatnich lat, a myślę, że osadzenie dyskusji w polskich realiach w publikacji anglojęzycznej może być ciekawe dla wielu czytelników spoza Polski.

Myślę, że można się zgodzić, lub nie zgodzić, z opinią Autorki, że podręczniki do języka angielskiego zachowują jedynie pozorną neutralność i apolityczność, podczas gdy w rzeczywistości służą popularyzowaniu przekazu neoliberalnego. Jednak niezależnie od opinii czytelnika, sama ekspozycja problemu pozostaje interesującą, a dyskusja prowadzona jest w sposób ciekawy, spójny, argumentacja jest oparta o uznane modele teoretyczne i zawiera wiele ilustracji, które dokumentują tezy Habilitantki.

Rozdział pierwszy wyjaśnia zjawisko liberalizmu, opisując jego cechy, a także wprowadzając czytelnika w strukturę całej monografii. Na uwagę zasługuje odniesienie do sytuacji neoliberalizmu w Polsce, szczególnie w kontekście edukacji szkolnej. Ciekawe są także rozważania na temat „zdrowego rozsądku” jako cechy pewnych przekonań i ideologii. Jak wskazuje Autorka, podążając w swojej ekspozycji za językoznawczą analizą dyskursu, zdrowy

rozsądek” postrzegany jest jako rzecz naturalna, jednak w rzeczywistości jest konstruktem społecznym, konstytuowanym językowo.

Habilitantka pod względem językoznawczym opiera się na teoretycznych propozycjach analityków dyskursu z ostatniego przełomu wieków takich, jak Norman Fairclough, Teun van Dijk i Theo Van Leeuwen. Badaczy tych łączy skupienie na dyskursie i podejście krytyczne do analizy dyskursu, której w obszarze anglo-amerykańskim Van Dijk był jednym z pionierów. Elementami krytycznej analizy dyskursu ważnymi dla Autorki są dekonstrukcja prowadząca do odkrycia pozornie „zdroworozsądkowego” przekazu, ukazanie rzeczywistej „agentury”, ujawnienie działań sprawczych i strategii depersonalizacyjnych. Wykorzystane są także nowsze propozycje krytycznej analizy dyskursu w postaci identyfikacji „masek” (np. dla niepopularnych tematów niepełnosprawności, czy ubóstwa), „śladów” (np. dla rasizmu), „próżni” (np. w odniesieniu do tematu nieheteronormatywności) i „ograniczonej obecności” (kategorie te w pracy rozumiane są głównie za pracami, których autorami są ekolingwista Arran Stibbe oraz zajmująca się medialnymi obrazami uchodźstwa środowiskowego Nina Venkataraman).

Drugi rozdział pracy poświęcony jest krytycznej analizie edukacji oraz językoznawstwa, które stanowią narzędzia analizy zastosowanej w badaniu i przedstawionej w monografii. Edukacja i język pozwalają na wytworzenie zdroworozsądkowych idei, które według opisu Autorki stabilizują system polityczno-społeczny i pomagają w „produkcji” (nie zawsze w pełni uświadomionej) zgody na proponowaną ideologię. Analiza, jak wspomniano powyżej, przeprowadzona jest z użyciem krytycznej analizy dyskursu w tradycji Normana Fairclougha. Teoria ta jest dokładnie omówiona w kolejnym rozdziale ze wskazaniem ogólnych założeń przeprowadzonego badania.

Wychodząc od językoznawczego modelu analizy dyskursu proponowanego przez Normana Fairclougha, Autorka rozwija perspektywę „utowarowienia” świata społecznego, w którym człowiek jest „nabywcą” wątpliwej wartości „dóbr” w sytuacji, w której pozycjonowany jest jako konsument, określony wcześniej przez Michela Foucault jako „homo oeconomicus”. W tym kontekście neoliberalne idee „sprzedawane” są odbiorcy, który w bezkrytyczny sposób przyjmuje je i „konsumuje”. Takimi właśnie „produktami” są według Autorki neoliberalne treści przekazywane w kontekście edukacji, analizowane w monografii na przykładzie obrazów rzeczywistości (czy też „farbowanej” rzeczywistości) zawartych w podręcznikach do języka angielskiego. Obrazy te, jak już wspomniano powyżej, sugerują, że każdy „konsument” zarządza swoim życiem i jest za nie w pełni odpowiedzialny. Habilitantka natomiast „odkrywa” niespójność i nieprawdziwość takiego obrazu, który ukrywa mechanizmy społeczne, znaczenie praworządności i systemu demokratycznego, którego znaczenie „ukryte” jest pod neoliberalnym i jednocześnie nieco archaicznie tradycyjnym, neokonserwatywnym obrazem społeczeństwa i jego kulturowych (psedo)wartości.

W kolejnych rozdziałach, od czwartego do siódmego, przedstawiona jest analiza obrazów świata „przemycanych” w podręcznikach. Rozdział czwarty przedstawia podręcznikowe obrazy związane ze światem pracy. Rozdział piąty przybliży podręcznikowe obrazy odnoszące się do podróżowania i turystyki, które popularyzują konsumpcjonizm jako zjawisko naturalne, powiązane z pochwałą ciekawości świata oraz z obietnicą szczęścia. Wartościami powiązаныmi z turystyką są według Autorki promocja indywidualizmu, mobilności i gotowości do podejmowania ryzyka.

W rozdziale szóstym znajdujemy obrazy ubóstwa, bezdomności, niepełnosprawności, uzależnień, rasizmu, kolonizacji, nieheteronormatywności, które z kolei z rzadka pojawiają się w podręcznikach, lub też ulegają uproszczeniu i infantylizacji. Dyskusja w rozdziale szóstym ukazuje znaczenie nieobecności tychże tematów, a także ich trywializacji, dla przekazu wartości neoliberalnych.

Ostatni rozdział siódmy poświęcony jest problemom środowiska oraz ich obrazom obecnym w podręcznikach, a także ich prezentacji na poziomie leksykalnym, strukturalnym, kompozycyjnym i tematycznym. Również ten temat dekonstruowany jest w celu ukazania transferu odpowiedzialności za środowisko i jego zniszczenie na jednostkę przy dramatycznym ograniczeniu upolitycznienia tematu zgodnie z przekazem neoliberalnym. Podążając za silnym,

ale nieeksplicytnym przekazem edukacyjnym, odbiorca może zostać przekonany, że problem odpowiedzialności za środowisko leży całkowicie po stronie jednostki, a zniszczenie środowiska naturalnego jest bezpośrednio funkcją jednostkowych lokalnych, indywidualnych wyborów. Tym samym, „ukrywane” zostają degradacyjne zachowania na poziomie globalnym, krajowym, przemysłowym, czyli działania polityczno-systemowe.

W ujęciu ogólnym Habilitantka wskazuje, że używając przykładów zaczerpniętych z podręczników do języka angielskiego, można ukazać powszechne mechanizmy kształtowania neoliberalnych postaw w edukacji w Polsce. Mechanizmy te są w dużej mierze ukryte i wymagają ujawnienia, gdyż niosą ze sobą głęboki i silnie działający upolityczniony przekaz. Autorka otwarcie przyznaje, że rozdziały przedstawiające analizę wybranych fragmentów podręczników mogą być widziane jako mini-instrukcje obsługi służące dekonstrukcji, ukazujące ukryte strategie pozornie neutralnych przekazów i treści.

Krytyka Autorki skierowana jest przede wszystkim ku uproszczonym obrazom rzeczywistości, w których prawdziwe problemy społeczne są trywializowane, a jednostka ukazywana jako wszechmocny twórca swojego losu, co – zdaniem Autorki – uniemożliwia poważną dyskusję na temat kondycji świata materialnego i społecznego oraz uniemożliwia poważne odniesienie do jego rzeczywistych problemów. Podręcznikowe językowe obrazy świata „sprzedają” wyidealizowaną wizję rzeczywistości jako kreowanej przez jednostki, spychając w niebyt problemy systemowe, polityczne i związane z rozwiązaniami politycznymi i społeczno-prawnymi.

Zauważyć trzeba, że uczciwość Autorki w analizie podręczników widoczna jest także w przywołaniu przez nią w rozdziałach badawczych obrazów, które nie zgadzają się z jej głównym założeniem, czyli wyłamują z głównego nurtu neokonserwatywnego konsumpcyjnego przekazu.

Powtórzę, że moim zdaniem niezależnie czy zgadzamy się z Autorką, czy nie, sama ekspozycja problemów oferowana w monografii jest warta uwagi. Wartościowa jest spójność metodologiczna, koherencja przewijająca się przez całą monografię. Wartościowy jest także szczególnie plan Habilitantki, która używa i ocenia podręczniki języka angielskiego w aspekcie ogólnopedagogicznym. Ich wartość określana jest w pracy nie poprzez efektywność kształcenia poszczególnych sprawności, np. pisania, czytania, etc., ale poprzez ich wpływ na wychowanie człowieka w aspekcie ogólnospołecznym. Widoczna jest tutaj orientacja pedagogiczna Habilitantki, jednak nie dyskwalifikuje to pracy w obszarze językoznawstwa, ponieważ aspekt eksplorowany przez Habilitantkę nadal dobrze mieści się w obszarze językoznawstwa stosowanego.

Możliwość podważenia wniosków autorki widzę w samej naturze podręczników do języka obcego. Czy doprawdy muszą zawierać głęboki ogólnopedagogiczny przekaz? Czy podręcznik do języka angielskiego nie ma prawa opierać się w sensie zawartości merytorycznej na treściach lekkich, łatwych i przyjemnych, związanych z zabawą, ciekawostką? Myślę, że da się obronić postawę, w której akceptowane są takie materiały do nauki języka obcego. Oczywiście, akceptując je, możemy nadal poddawać je dekonstrukcji w meta-ujęciu, czy jednak ich niefrasobliwość musi stanowić rzeczywistą wadę? Zdania pozostaną podzielone, szczególnie, że odpowiedź dla wielu oceniających będzie związana z poziomem, na którym odbywa się edukacja językowa. Można przypuszczać, że im poziom jest niższy, tym łatwiejsza będzie akceptacja „lekkich” treści, a często akceptacja taka będzie po prostu uniwersalna.

Dekonstrukcja materiałów edukacyjnych ma natomiast istotne znaczenie dla kształtowania młodych ludzi w ogóle, zatem jeżeli przyjąć monografię doktor Pogorzelskiej jako przykład w jaki sposób prawdziwy obraz świata może być „zasłonięty” neokonserwatywnym przekazem – a taki cel Autorka wymienia już we wstępie w swojej pracy – jest to dobra ilustracja tego zjawiska. W tym kontekście dwa główne nurty zainteresowań Habilitantki: pedagogika oraz nauczanie języka angielskiego jako języka obcego nie pozostają w pełnej zgodzie. Należy pamiętać, że analizie poddano podręczniki szkolne dla młodzieży. Natura pedagoga Habilitantki wydaje się żądać nieustającego wychowywania, któremu nauka języka obcego czasami lubi się wymykać.

Wracając do ram metodologicznych badania, w perspektywie językoznawczej trudno oprzeć się wrażeniu, że interesująca dyskusja Autorki mogłaby zyskać poprzez odniesienia do teorii językoznawczych takich, jak teoria aktów mowy, a także do koncepcji relatywizmu językowego, problemu obecności lub absencji wybranych tematów, słów, idei w przestrzeni publicznej. Żałuję, że Autorka nie odniosła się do pojęcia performatywności w języku, czy to w oryginalnym ujęciu Johna L. Austina, czy też Johna Searle'a, który dogłębnie rozważa konstrukcję życia społecznego i instytucji społecznych za pomocą języka. Teoria aktów mowy, szczególnie od czasów publikacji Johna Searle'a skupionych na konstrukcji świata społecznego, ma wiele do zaoferowania w obszarze tworzenia, podtrzymywania lub modyfikowania świata społecznego i jego instytucji, a także konstrukcji i modyfikacji tożsamości. Podobnie idee związane z relatywizmem, czy też nawet determinizmem językowym oraz ich aparat badawczy, stanowią użyteczne instrumenty pozwalające badać współzależność między rozumieniem natury świata realnego i jego językowych obrazów i mogłyby wnieść wiele do dyskusji na temat obecności i (znaczącej) nieobecności wybranych tematów w aspekcie kulturowym. Wspomniane modele teoretyczne mogłyby wzbogacić dyskusję Autorki i pomóc Jej ukazać dekonstrukcję analizowanych tekstów w bardziej przekonujący sposób, a przy tym „przeważać” dyskusję w kierunku teoretyczno-językoznawczym. Jest to oczywiście jedynie opcja i brak tychże teorii w pracy nie świadczy o jej słabości.

Reasumując, monografia autorstwa doktor Marzanny Pogorzelskiej w ciekawy sposób łączy światy, w których od lat porusza się Habilitantka, tj. świat anglistyki i pedagogiki, edukacji w kontekście angielskiego jako języka obcego oraz szeroko rozumianego kontekstu kreślonego w podręcznikach do języka angielskiego.

Praca jest bardzo spójna pod względem metodologicznym, wywód konsekwentnie prowadzony i bogato ilustrowany przykładami z wybranych podręczników.

Jednocześnie wywód Autorki stanowi swoistą diagnozę obrazu społeczeństwa i współczesnej kultury wyłaniającej się z analizowanych podręczników. Autorka identyfikuje obecne w podręcznikach problemy współczesnego świata, takie jak katastrofa klimatyczna, pogoń za sukcesem, czy też oczekiwanie pogoni za sukcesem. Szczególną wartością pracy jest umieszczenie w niej historycznych obrazów Polski od pamiętnego roku 1989 do czasów współczesnych. Teorie językoznawcze są zastosowane w analizie elementów życia społecznego w Polsce na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci. Nie bez znaczenia jest w tym kontekście zaangażowanie Autorki widoczne w całym wywodzie w procesie „odkrywania ukrytego”.

Można byłoby odnieść wrażenie, że połączenie pracy naukowej z osobistym zaangażowaniem ideologiczno-politycznym Autorki nie jest czymś oczekiwanym, czy też godnym uznania w pracy naukowej. Jednak z drugiej strony, językoznawstwo stosowane, na którego polu Habilitantka sytuuje swoje działanie jest jako obszar przede wszystkim definiowane połączeniem zainteresowań teoretycznych z ich praktyczną aplikacją. W samym centrum lingwistyki stosowanej leży rozwiązywanie problemów społecznych poprzez mariaż teorii i praktyki. W tym świetle praca pani Marzanny Pogorzelskiej jawi się jako badanie o walorach teoretycznych dobrze zakorzenione w praktyce pedagogicznej, a w szerszym ujęciu w rzeczywistości z przełomu wieków dwudziestego i dwudziestego pierwszego w Polsce. Moim zdaniem, podręczniki do języka angielskiego są tutaj wygodnym przykładem poprzez naturalne odniesienia do wielu aspektów życia, natomiast konieczność posiadania przez nie waloru edukacyjnego w sensie wychowawczym, czyli w sensie kształtowania konkretnych postaw i przekonań nie jest już tak oczywisty. W skrócie, uproszczenia problemów społeczno-politycznych w kontekście nauki języka obcego nie musi zawsze być postrzegane negatywnie. Czytelnik może się z Autorką zgadzać lub nie, ale otrzymuje unikalną analizę materiałów pedagogicznych w ujęciu socjolingwistycznym. Analiza, jak już wspomniano powyżej, jest przeprowadzona rzetelnie, a wszystkie hipotezy, opinie i wnioski przedstawione przez Autorkę są przez nią uzasadnione i bogato ilustrowane materiałem badawczym. Wspomniane hipotezy, opinie i wnioski mogą z pewnością być odbierane jako kontrowersyjne, ale to tym bardziej jest zaproszeniem do dalszej dyskusji, co również stanowi niezaprzeczalną wartość pracy.

Reasumując, praca pani Marzanny Pogorzelskiej w ciekawy sposób przedstawia zagadnienia zarówno teoretyczno-badawcze, jak i praktyczne i dydaktyczne, a także w interesujący sposób łączy dwa główne obszary działalności Autorki: pedagogikę oraz językoznawstwo ukazując ich aspekty w szerszej ramie życia społecznego w Polsce na przełomie wieku dwudziestego i dwudziestego pierwszego. Analiza podręczników do języka angielskiego służy ukazaniu jak w szerszym ujęciu materiały edukacyjne kształtują obraz świata i rolę jednostki w społeczeństwie. Zaproponowana dekonstrukcja kształtuje z kolei krytyczne podejście do edukacji i podręczników. Czyniąc to, monografia wskazana przez Habilitantkę jako jej główne osiągnięcie skupia się na obszarze, który wyraźny jest w całym jej dorobku, czyli na językoznawstwie stosowanym, które zawsze uwypukla powiązanie badań naukowych z ich zastosowaniem w kontekście życia społecznego.

Biorąc pod uwagę wszystkie wspomniane powyżej aspekty monografii *Odkrywamy ukryte. Konstrukcja i dekonstrukcja neoliberalnego przekazu podręczników szkolnych*, autorstwa doktor Marzanny Pogorzelskiej, niniejszym stwierdzam, że oceniana monografia w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce stanowi wkład w rozwój dyscypliny językoznawstwo.

3. Pozostały dorobek naukowy

3.1. Dane naukometryczne

Według danych z 5 grudnia 2024 roku, liczba cytowań doktor Marzanny Pogorzelskiej kształtuje się na następującym poziomie:

- a) Raport cytowań wg Web of Science Core Collection:
liczba dokumentów: 0
liczba cytowań: 0
h-index: 0
- b) Raport cytowań wg Scopus:
liczba dokumentów: 0
liczba cytowań: 0
h-index: 0
- c) Raport cytowań wg Publish or Perish (Google Scholar):
liczba dokumentów: 27
liczba cytowań: 37
h-index: 2

Doktor Marzanna Pogorzelska posiada *h-index* na poziomie 2 według Publish & Perish, w tym 36 z 37 udokumentowanych cytowań przypada na okres od 2020 roku (2019-1, 2020-4, 2021-10, 2022-8, 2023-7, 2024-7), co wskazuje na rosnącą „widzialność” prac Habilitantki.

3.2. Pozostałe publikacje

Po uzyskaniu stopnia doktora

Odnosząc się do swoich osiągnięć naukowych Habilitantka wskazuje trzy główne nurty zainteresowań, którymi są: 1) krytyczna analiza treści materiałów edukacyjnych, narracji i przekazów medialnych; 2) badanie środowiska edukacyjnego w aspekcie interkulturowości i równości; oraz 3) badanie praktyk i procesów edukacyjnych i społecznych.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka stworzyła 44 publikacje, w tym 8 we współautorstwie. Połowa tychże publikacji – 22 – napisane zostały w języku polskim, co może mieć wpływ na ich nieco niższe rekordy cytowań w serwisach międzynarodowych. Natomiast publikacje w języku polskim często mają znaczenie dla zarówno popularyzacji oryginalnie obcojęzycznych idei i modeli teoretycznych, jak i zastosowania takich modeli

w analizach opartych na polskim materiale. Wśród tych publikacji znajdują się też hasła słownikowe dotyczące pracy socjalnej, opiekuńczej i terapeutycznej.

W roku 2013 doktor Marzanna Pogorzelska opublikowała w Wydawnictwie Uniwersytetu Opolskiego monografię zatytułowaną *Amnesty International – wybrane aspekty działalności pedagogicznej*, natomiast w roku 2020 wspólnie z P. Rudnickim – współautorem opublikowała w Oficynie Wydawniczej Impuls w Krakowie monografię pod tytułem *Przecież jesteśmy! Homofobiczna przemoc w polskich szkołach – narracje gejów i lesbijek*. Obydwie te publikacje dowodzą, że Habilitantka przez lata wykazuje żywe zainteresowanie obszarem wspólnym dla pedagogiki oraz badań nad równością płci i sprawiedliwością społeczną. Także w tym kontekście widoczna jest pasja Habilitantki, która skupia się na problemach, a także sposobach rozwiązywania problemów społecznych poprzez działania związane z językoznawstwem – jest to postawa wyraźnie odzwierciedlająca postawę badacza, czy może bardziej w tym kontekście – badaczki w obszarze językoznawstwa stosowanego.

W latach 2014-2017 Habilitantka była współredaktorką czterech wieloautorskich monografii naukowych: trzech w języku polskim i jednej wydanej w języku angielskim (2016, Karlstad-Opole, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego). Wszystkie te publikacje poświęcone były problemom interkulturowości, różnorodności społecznej, wykluczeniu i dyskryminacji w kontekście procesów edukacyjnych.

Pozostałe publikacje Habilitantki mają podobny profil i poruszają tematy takie, jak etniczność w ujęciu pedagogiki krytycznej (2017), czy sakralizacja Ireny Sendlerowej w przestrzeni edukacyjnej (2019),

Artykuły pisane wspólnie z współpracownikami również dotyczą tematyki społeczno-glottodydaktycznej, znajdujemy wśród nich edukacyjne działania przeciw homofobii w przestrzeni publicznej (2016), walkę z bezsilnością systemu edukacji w obliczu zinstytucjonalizowanej homofobii (2016, 2014), problem bezrobocia w funkcji tematu w podręcznikach do języka angielskiego (2016, współautor S. Yelich Biniecki).

Inne publikacje mówią o socjalizacyjnej funkcji rodziny w kontekście edukacji międzykulturowej (2016), edukacji równościowej (2016), równości płci i edukacji, działaniach antyhomofobicznych w przestrzeni edukacyjnej (2015), omówienie materiałów dydaktycznych szwedzkich jako przykładu dobrej ekspozycji problemu dystansu władzy.

Publikacje doktor Marzanny Pogorzelskiej są nasycone tematyką społeczną w kontekście edukacyjnym. Przez cały okres kariery Habilitantki widać jej skoncentrowanie na procesie edukacji, który ma być nie tylko procesem przekazywania obiektywnej wiedzy, obiektywnych informacji, ale przede wszystkim procesem wychowywania wolnych i otwartych na świat ludzi. Jednocześnie publikacje doktor Pogorzelskiej wskazują na nieustanne połączenie perspektywy badawczej z próbą wykorzystania rezultatów badań w procesie edukacyjnym. Dzięki temu połączeniu działanie Habilitantki jest działaniem nie tylko pedagogicznym, ale też naukowym. Podobnie jak w przypadku monografii wskazanej jako główne osiągnięcie, tutaj także Habilitantka realizuje program, który można zaklasyfikować jako działania w obszarze językoznawstwa stosowanego. Jest to istotne w kontekście starań o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Przed uzyskaniem stopnia doktora

Przed uzyskaniem stopnia doktora, 2 roku 2010, Habilitantka opublikowała jeden artykuł poświęcony problemom komunikacji międzykulturowej, który stanowił rozdział w wieloautorskiej monografii wydanej w Wydawnictwie Uniwersytetu Opolskiego pod redakcją Z. Jasińskiego zatytułowanej *Szkoła i nauczyciele wobec problemów edukacji międzykulturowej*.

3.3. Działalność projektowa oraz staże zagraniczne

W latach 2012-2015 doktor Marzanna Pogorzelska uczestniczyła w programie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” (1H 021380). W ramach pracy w programie Habilitantka opracowała szesnaście haseł o charakterze

biogramów, które stanowiły wkład do *Leksykonu Polaków w Republice Czeskiej i Republice Słowackiej*, którego redaktorami byli Z. Jasiński i C. Cimała i zostały opublikowane w czterech tomach tegoż wydawnictwa w czasie trwania projektu od 2012 do 2015.

Doktor Pogorzelska uczestniczyła też w dwóch programach europejskich: 1) TOOLS w latach 2019-2023 oraz 2) w projektach w ramach konsorcjum Uniwersytetów Europejskich FORTHEM w latach 2020-2024.

Inne aktywności projektowe Habilitantki obejmują udział w Międzywydziałowym Interdyscyplinarnym Zespole Badawczym nad Kulturą Żydowską w Uniwersytecie w Opolu w latach 2019-2021, udział w projekcie Uniwersytetu Opolskiego oraz Uniwersytetu w Karlstad w Szwecji pod nazwą „Cultural diversity and education. Experiences of Polish and Swedish youth” w latach 2014-2016, oraz udział w zespole badawczym Uniwersytetu w Opolu i University of Central Missouri, który realizował projekt „Student stressors: comparing Polish and American social work students” w latach 2014-2017.

Habilitantka odbyła także wielokrotnie staże naukowo dydaktyczne, najwięcej z nich w ramach programu Erasmus+, także dzięki uzyskanym grantom. Kilukrotnie odwiedzała University of Central Missouri (UCM) w USA w ramach projektu wspomnianego powyżej, trzykrotnie Uniwersytet w Kansas (KSU) w USA, ponad dziesięć razy odwiedzała Uniwersytet w Karlstad w Szwecji, dwukrotnie gościła w Uniwersytecie w Walencji w Hiszpanii, była też gościem Johannes Gutenberg Universität (JGU) w Mainz w Niemczech. W roku 2014 dzięki grantowi Ambasady Holandii gościła w Holandii zgłębiając problemy edukacji antydyskryminacyjnej, wcześniej w roku 2012 dzięki grantowi the Lowell Milken Center odbyła staż w Fort Scott w USA.

3.4. Organizacja konferencji i wystąpienia konferencyjne

Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka wygłosiła dwadzieścia pięć referatów podczas konferencji naukowych, siedem z nich na konferencjach zagranicznych poza granicami Polski, większość wystąpień była w języku polskim.

Przed uzyskaniem stopnia doktora Habilitantka wygłosiła trzy referaty, w tym dwa w Polsce i jeden na konferencji w Niemczech.

Wszystkie wystąpienia odzwierciedlały wcześniej zarysowany profil tematyczny.

Należy zaznaczyć, że Habilitantka była też aktywna w komitetach organizacyjnych konferencji przygotowywanych w Uniwersytecie w Opolu. W roku 2014 była głównym organizatorem konferencji „Oświata i kultura etniczna w Europie”, w której współuczestniczyły inne uniwersytety europejskie, była też współorganizatorem trzech konferencji w latach 2014-2016 oraz członkinią Rady Naukowej konferencji w roku 2018.

Aktywność konferencyjna doktor Marzanny Pogorzelskiej spójnie stapia się z jej aktywnością naukową i publikacyjną.

3.5. Przynależność do organizacji zawodowych i towarzystw naukowych

Doktor Marzanna Pogorzelska jest członkinią dwóch towarzystw naukowych: 1) International Association for Intercultural Education (od 2017 roku) oraz 2) Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (od 2018 roku).

3.6. Prace recenzyjne

Habilitantka recenzowała trzy artykuły naukowe w systemie *peer review*, dwa polskie i jeden tekst w języku angielskim.

4. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i inna

Należy zauważyć, że oprócz działalności wspomnianej powyżej doktor Marzanna Pogorzelska posiada w swoim dorobku doświadczenie pracy w charakterze nauczyciela nie tylko na poziomie uniwersyteckim, ale także wieloletnie doświadczenie nauczyciela języka angielskiego w liceum ogólnokształcącym, a wcześniej także w szkole podstawowej.

Pani doktor Marzanna Pogorzelska występowała także w charakterze eksperta, przygotowując raport na temat *Gender training in education in Poland – policy context and transferability of good practices from Denmark, Portugal and Spain* (Istituto per Ricere Sociali RS, Komisja Europejska, ÖSB Consulting (Austria) w 2012. W latach 2014-2016 Habilitantka uczestniczyła w charakterze eksperta w projekcie „Szkoła bez homofobii”, wcześniej w latach 2012-2013 występowała jako ekspert w pracach przygotowujących wdrażanie edukacji antydyskryminacyjnej przez Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej.

Wśród działań Habilitantki popularyzujących naukę odnajdujemy prowadzenie warsztatów dla nauczycieli we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej (w latach 2012-2016), z Centropą (czyli Central Europ Center for Research and Documentation) w latach 2018-2021 w odniesieniu do historii Holokaustu. Habilitantka współpracowała także bezpośrednio ze szkołami, Dolnośląską Biblioteką Publiczną we Wrocławiu, Wojewódzką Biblioteką Pedagogiczną w Opolu oraz wspomnianym powyżej amerykańskim the Lowell Milken Center, a także ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego. Współpraca z wymienionymi ośrodkami przede wszystkim manifestowana była poprzez organizację warsztatów, które popularyzowały zagadnienia znajdujące się w centrum zainteresowań Habilitantki oraz proponowały metody wdrożenia rozwiązań promujących tolerancję, równość i walkę z dyskryminacją w kontekście edukacji.

5. Wnioski końcowe

Podsumowując, dorobek naukowy doktor Marzanny Pogorzelskiej po uzyskaniu stopnia doktora stanowi spójną całość i dowodzi konsekwentnego rozwoju jej zainteresowań i pracy badawczej. Osiągnięcia Habilitantki nie są łatwe do oceny ponieważ stanowią syntezę zainteresowań w części interdyscyplinarnych, co wyraża się także w wykształceniu formalnym doktor Pogorzelskiej, która posiada zarówno dyplom magistra pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, jak i dyplom magistra filologii angielskiej oraz doktorat pedagogiczny.

Jednocześnie w pracy doktor Pogorzelskiej widać dobrą integrację zainteresowań badawczych i adekwatnych do nich modeli teoretycznych. Wyraźne jest stałe połączenie problematyki społecznej, w której przewija się tolerancja, równość, walka z dyskryminacją, problemy komunikacji międzykulturowej, z procesami edukacyjnymi. Habilitantka konsekwentnie integruje badania naukowe z ich praktycznymi aplikacjami tym samym plasując swoją aktywność w centrum językoznawstwa stosowanego.

Publikacje Habilitantki nie są zbyt liczne, ale raz jeszcze należy powtórzyć, że stanowiąc spójną całość dobrze odzwierciedlają działalność naukowo-dydaktyczną pani Pogorzelskiej. Cytowania publikacji Habilitantki nie są bardzo wysokie, ale wykazują tendencję wzrostową, a publikacje podnoszą swoją widzialność w ostatnich latach.

Główne osiągnięcie w postaci monografii *Odkrywamy ukryte. Konstrukcja i dekonstrukcja neoliberalnego przekazu podręczników szkolnych* świetnie wpisuje się w rozwój kariery naukowej Habilitantki, integrując główne nurty jej zainteresowań: problematykę społeczną w kontekście edukacyjnym. Nie jest to rozprawa łatwa do oceny także dlatego, że uwidacznia bardzo prywatną perspektywę widzenia omawianej problematyki, lecz jednocześnie ten właśnie osobisty rys sprawia, że dyskusja jest żywa i interesująca, osadzona w teoriach językoznawczych, ale także wyraźnie związana z bezpośrednim doświadczeniem.

Monografia wskazana jako główne osiągnięcie, pozostałe publikacje wraz z aktywnością Habilitantki wyrażającą się poprzez czynny udział w konferencjach oraz działania dydaktyczne i organizacyjne, a także popularyzujące naukę stanowią spójne świadectwo rozwoju pani Marzanny Pogorzelskiej od czasu uzyskania stopnia doktora w roku 2012.

Reasumując, dorobek naukowy, a w szczególności główne osiągnięcie w postaci wskazanej jako główne osiągnięcie monografii zatytułowanej *Odkrywamy ukryte. Konstrukcja i dekonstrukcja neoliberalnego przekazu podręczników szkolnych (2023)* stanowi oryginalny i zauważalny wkład w rozwój językoznawstwa, przede wszystkim językoznawstwa stosowanego, dlatego też wnoszę o nadanie doktor Marzannie Pogorzelskiej stopnia doktora habilitowanego.

Krzysztof Łopka - Prezesa